

# PORTFOLIO

## Geschiktheidsonderzoek zij-instromers in het beroep

### Opbouw van het portfolio

Het portfolio bestaat uit vier onderdelen: het cv en de motivatie van de kandidaat, de uitwerking van de startopdracht, de zelfbeoordeling van de kandidaat ten aanzien van de drie bekwaamheidseisen en de bewijsstukken inclusief de bijbehorende ingevulde reflectieformulieren.

1. Het curriculum vitae (cv) biedt informatie over de kandidaat: persoonlijke gegevens, genoten onderwijs (geef aan of je het diploma hebt behaald!), overige leerervaringen (relevante cursussen, scholing, niet afgemaakt onderwijs), werkervaring, overige ervaringen (vrijwilligerswerk, burgerschap) en de motivatie om leraar te worden.
2. Uitwerking van de startopdracht (de drie opdrachten ter voorbereiding op de startbijeenkomst).
3. Zelfbeoordeling per bekwaamheidseis (zie bijlage 2): de kandidaat geeft per bekwaamheidseis als geheel aan of deze in ontwikkeling is, of wordt beheerst. De kandidaat motiveert kernachtig op welke kennis en kunde deze zelfbeoordeling is gebaseerd.
4. Bewijsstukken met reflectie: in dit deel van het portfolio zijn minimaal 3 (minimaal 1 per bekwaamheidseis) en maximaal 9 bewijsstukken opgenomen, waarnaar wordt verwezen vanuit het cv en de zelfbeoordeling. Elk bewijsstuk is voorzien van het bijgevoegde reflectieformulier (zie bijlage 1) om de benodigde toelichting te geven bij het bewijsstuk. Zie bijlage 3 voor enige toelichting en tips.

## Bijlage 1: Het reflectieformulier

Reflecteer kernachtig op jouw handelen door onderstaande vragen te beantwoorden. Voeg het ingevulde blad (max. 1 A4) bij het bewijs in je portfolio.

(Bron: STARRT-methode en Reflectiemodel Korthagen)

<b>Reflectieformulier bij de bekwaamheid:</b>
<b>Titel bewijs:</b>
<b>Naam school en groep:</b>
<b>Datum:</b> (wanneer heeft deze activiteit plaatsgevonden?)
<b>Relevant voor:</b> (welke bekwaamheid of specifiek onderdeel daarvan?)
<b>Ervaring/situatie:</b> Wat was de concrete situatie? Wat was mijn taak binnen deze situatie? Wat wilde ik bereiken? Waar wilde ik op letten? Wat wilde ik uitproberen?
<b>Terugblik:</b> Wat gebeurde er concreet? Wat zag ik? Wat wilde ik? Wat deed ik? Wat dacht ik? Wat voelde ik? Waarom heb ik het juist zo gedaan? Welke kennis en vaardigheden heb ik daarbij gebruikt? Wat was het resultaat van mijn acties? Wat zag, wilde, dacht, deed en voelde de ander?
<b>Bewustwording van essentiële aspecten:</b> Wat betekent de ervaring voor mij? Waarom betekent dat het voor mij? Wat betekent de ervaring voor de ander? Welke feedback, of welk oordeel heb ik ontvangen van de ander? Wat is het probleem, of de positieve ontdekking? Wat heeft dat allemaal veroorzaakt? Waar heeft het mee te maken? Wat zegt de theorie hierover?
<b>Handelingsalternatieven:</b> Wat zou ik een volgende keer bij een vergelijkbare activiteit hetzelfde aanpakken en/of wat anders? Waarom? Welke alternatieven zie ik (oplossingen of manieren om gebruik te maken van mijn ontdekking)? Welke voor- en nadelen hebben die? Wat neem ik mij nu voor de volgende keer?
<b>Eventuele toelichting:</b> <ul style="list-style-type: none"><li>- Referenties</li><li>- Literatuur</li></ul>

## Bijlage 2: Formulier zelfbeoordeling t.b.v. portfolio

De criteria met een \* zijn voorwaardelijk om te kunnen starten met het zij-instroomtraject.

Naam kandidaat	
School	
Datum	

### Bekwaamheidseis 1: de vakinhoudelijke bekwaamheid leraar of docent

Vakinhoudelijk bekwaam betekent dat de leraar of docent in ieder geval:

- de inhoud van haar/zijn onderwijs beheerst.\*
- boven de leerstof staat.
- de leerstof zo kan samenstellen, kiezen of bewerken dat haar/zijn leerlingen die kunnen leren.\*
- vanuit zijn vakinhoudelijke expertise verbanden kan leggen met het dagelijks leven, met werk en met wetenschap.
- kan bijdragen aan de algemene vorming van haar/zijn leerlingen.
- haar/zijn vakkennis en -kunde actueel houdt

**Zelfbeoordeling:** beheerst / in ontwikkeling

Motivering (max. 300 woorden)	Verwijzing bewijsstukken

## Bekwaamheidseis 2: de vakdidactische bekwaamheid

Vakdidactisch bekwaam **algemeen** betekent dat de leraar of docent:

- a. de vakinhoud leerbaar maakt voor haar/zijn leerlingen, in afstemming met de collega's en passend bij het onderwijskundige beleid van de school.
- b. de vakinhoud weet te vertalen in leerplannen of leertrajecten.
- c. de vertaling van de vakinhoud doet met een professionele, ontwikkelingsgerichte werkwijze, waarin in ieder geval de volgende handelingselementen herkenbaar zijn:
  1. Hij/zij brengt een duidelijke relatie aan tussen de leerdoelen, het niveau en de kenmerken van de leerlingen, de vakinhoud en de inzet van de verschillende methodieken en middelen.
  2. Bij de uitvoering van het onderwijs volgt hij/zij de ontwikkeling van de leerlingen.
  3. Hij/zij toetst en analyseert regelmatig en adequaat of en hoe de leerdoelen gerealiseerd worden.
  4. Hij/zij stelt op basis van haar/zijn analyse zo nodig haar/zijn onderwijs didactisch bij.
  5. Hij/zij laat haar/zijn onderwijs met de tijd mee gaan.

De leraar of docent is vakdidactisch bekwaam wat betreft **kennis**, indien hij/zij ten minste:

- a. Kennis heeft van verschillende leer- en onderwijstheorieën die voor de onderwijspraktijk relevant zijn en die hij/zij kan herkennen in het leren van de leerlingen.
- b. Verschillende methodes en criteria kent waarmee hij de bruikbaarheid ervan voor haar/zijn leerlingen kan vaststellen.
- c. Verschillende manieren kent om binnen een methode te differentiëren en recht te doen aan verschillen tussen leerlingen.
- d. De methode kan aanvullen en verrijken.
- e. Weet hoe een leerplan in elkaar zit en de criteria kent waaraan een goed leerplan moet voldoen.
- f. Kennis heeft van digitale leermaterialen en leermiddelen en de technische en pedagogisch-didactische mogelijkheden en beperkingen daarvan kent.
- g. De verschillende didactische leer- en werkvormen en de psychologische achtergrond daarvan kent.
- h. De criteria kent waarmee de bruikbaarheid daarvan voor haar/zijn leerlingen kan worden vastgesteld.
- i. Verschillende doelen van evalueren en toetsen kent.
- j. Verschillende, bij de doelen als bedoeld in onderdeel i, passende vormen van observeren, toetsen en examineren kent.
- k. Toetsen kan ontwikkelen, toets resultaten kan beoordelen, analyseren en interpreteren en de kwaliteit van toetsen en examens kan beoordelen.
- l. Bruikbare en betrouwbare voortgangsinformatie kan verzamelen en analyseren en op grond daarvan haar/zijn onderwijs waar nodig kan bijstellen.
- m. Zich theoretisch en praktisch heeft verdiept in de vakdidactiek ten behoeve van het type onderwijs en het deel van het curriculum waarin hij/zij werkzaam is.

De leraar is vakdidactisch bekwaam wat betreft **kunde** indien de leraar of docent ten minste:

- a. onderwijs kan voorbereiden, wat betekent dat hij:
  1. doelen kan stellen, leerstof kan selecteren en ordenen;
  2. samenhangende lessen kan uitwerken met passende werkvormen, materialen en media, afgestemd op het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen;
  3. passende en betrouwbare toetsen kan kiezen, maken of samenstellen.
- b. onderwijs kan uitvoeren en het leren kan organiseren, wat betekent dat hij:
  1. een adequaat klassenmanagement kan realiseren; \*
  2. aan leerlingen de verwachtingen en leerdoelen duidelijk kan maken en leerlingen kan motiveren om deze te halen; \*
  3. de leerstof aan zijn leerlingen begrijpelijk en aansprekend kan uitleggen, voordoen hoe ermee gewerkt moet worden en daarbij inspelen op de taalbeheersing en taalontwikkeling van zijn leerlingen; \*
  4. doelmatig gebruik kan maken van beschikbare digitale leermaterialen en leermiddelen; \*
  5. de leerlingen met gerichte activiteiten de leerstof kan laten verwerken, daarbij variatie aanbrengen en bij instructie en verwerking differentiëren naar niveau en kenmerken van zijn leerlingen;

- 6. de leerling kan begeleiden bij die verwerking, stimulerende vragen stellen en opbouwende gerichte feedback geven op taak en aanpak; \*
  - 7. samenwerking, zelfwerkzaamheid en zelfstandigheid stimuleren.
- c. onderwijs kan evalueren en ontwikkelen, wat betekent dat hij:
- 1. de voortgang kan volgen, de resultaten kan toetsen, analyseren en beoordelen;
  - 2. feedback kan vragen van leerlingen en deze feedback tezamen met zijn eigen analyse van de voortgang kan gebruiken voor een gericht vervolg van het onderwijsleerproces;
  - 3. leerproblemen kan signaleren en indien nodig met hulp van collega's oplossingen kan zoeken of doorverwijzen;
  - 4. advies kan vragen aan collega's of andere deskundigen;
  - 5. weet wanneer en hoe hij advies kan geven;
  - 6. hierbij gebruik kan maken van methodieken voor professionele consultatie en leren, zoals supervisie en intervisie;
  - 7. zijn didactische aanpak en handelen kan evalueren, analyseren, bijstellen en ontwikkelen;
  - 8. kan bijdragen aan pedagogisch-didactische evaluaties in zijn school en deze in afstemming met zijn collega's kan gebruiken bij de onderwijsontwikkeling in zijn school;
  - 9. de inhoud en de didactische aanpak van zijn onderwijs kan uitleggen en verantwoorden; \*
  - 10. in staat is tot kritische reflectie op zijn eigen pedagogisch-didactisch handelen. \*

**Zelfbeoordeling:** beheerst / in ontwikkeling

<b>Motivering (max 300 woorden)</b>	<b>Verwijzing bewijsstukken</b>

### Bekwaamheidseis 3: de pedagogische bekwaamheid

Pedagogische bekwaamheid betekent dat de leraar of docent:

- a. met een professionele, ontwikkelingsgerichte werkwijze en in samenwerking met collega's een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor de leerlingen kan realiseren.
- b. de ontwikkeling van de leerlingen volgt in hun leren en gedrag en daarop het eigen handelen afstemt.
- c. bijdraagt aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van de leerlingen.
- d. haar/zijn pedagogisch handelen kan afstemmen met de collega's en met anderen die voor de ontwikkeling van de leerling verantwoordelijk zijn.
- e. bijdraagt aan de burgerschapsvorming en de ontwikkeling van de leerlingen tot zelfstandige en verantwoordelijke volwassenen.
- f. haar/zijn aanpak in het onderwijs in pedagogische zin blijft aanpassen aan de tijd.

De leraar is pedagogisch bekwaam wat betreft kennis, indien hij ten minste:

- a. kennis heeft van ontwikkelingstheorieën en de gedragswetenschappelijke theorie die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn en die kennis kan betrekken op zijn pedagogisch handelen.
- b. kennis heeft van agogische en pedagogische theorieën en methodieken, die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn en die kan betrekken op zijn pedagogisch handelen.
- c. kennis heeft van veelvoorkomende ontwikkelingsproblemen, gedragsproblemen en gedragsstoornissen.
- d. weet hoe hij zicht kan krijgen op de leefwereld van zijn leerlingen en hun sociaal-culturele achtergrond en weet hoe hij daarmee rekening kan houden in zijn onderwijs.
- e. zich theoretisch en praktisch heeft verdiept in de pedagogiek van het type onderwijs en het deel van het curriculum waarin hij werkzaam is.

De leraar of docent is pedagogisch bekwaam wat betreft kunde, indien hij ten minste:

- a. groepsprocessen kan sturen en begeleiden. \*
- b. vertrouwen kan wekken bij zijn leerlingen en een veilig pedagogisch klimaat scheppen. \*
- c. ruimte kan scheppen voor leren, inclusief het maken van vergissingen en fouten. \*
- d. verwachtingen duidelijk kan maken en eisen stellen aan leerlingen; \*
- e. het zelfvertrouwen van leerlingen kan stimuleren, hen kan aanmoedigen en motiveren.
- f. oog heeft voor de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen en daar recht aan doet.
- g. ontwikkelingsproblemen, gedragsproblemen en gedragsstoornissen kan signaleren en indien nodig met hulp van collega's oplossingen zoeken of doorverwijzen.
- h. zijn onderwijs en zijn pedagogische omgang met zijn leerlingen kan uitleggen en verantwoorden. \*
- i. zijn pedagogisch handelen kan afstemmen met ouders en anderen die vanuit hun professionele verantwoordelijkheid bij de leerling betrokken zijn.
- j. in staat is tot kritische reflectie op zichzelf in de pedagogische relatie.
- k. zijn eigen grenzen kan bewaken.

**Zelfbeoordeling:** beheerst / in ontwikkeling

**Motivering (max 300 woorden)**

**Verwijzing  
bewijsstukken**

## Bijlage 3: Tips en criteria voor bewijsvoering

### Criteria bewijsmateriaal

De evidentie van de bewijzen die je opneemt in je portfolio wordt gewogen aan de hand van de volgende eigenschappen:

- **Authenticiteit** van een bewijs wil zeggen dat je nagaat of een bewijs authentiek is (is de ervaring echt en betrouwbaar). Bewijzen geschreven door anderen over jou hebben een grote authentieke waarde, bijvoorbeeld feedback van je begeleider over een gedeelte van een les dat jij verzorgd hebt. Als je zo'n beschrijving laat ondertekenen is de authenticiteit nog groter. Ook eigen beschrijvingen en producten kunnen heel authentiek zijn, daarbij geldt: hoe concreter, hoe beter. Assessoren kunnen doorvragen bij een bewijs om zo vast te stellen dat het bewijs echt is.
- **Actualiteitswaarde**: het bewijs weerspiegelt het huidige bekwaamheidsniveau: het bewijs wat je levert is recent. Het bewijs laat zien waar je je nu bevindt in dit bekwaamheidsgebied. Je kunt (eventueel) (nieuwe) leervragen voor een bepaald bekwaamheidsgebied toevoegen.
- **Relevantie**: de mate waarin de bewijzen de meest belangrijke elementen van het bekwaamheidsgebied dekken. Hoe specifieker, hoe relevanter. Oftewel: laat het bewijs écht zien dat je de bekwaamheid bezit?
- **Kwantiteit** heeft betrekking op het aantal maanden, jaren ervaring in een bepaald competentiedomein, of de hoeveelheid relevante trainingen en andere opleidingservaringen.
- **Variatie** in contexten: hoe groter de variatie in handelings- en opleidingscontexten, hoe groter de kans dat bekwaamheden ontwikkeld zijn. Dit wil zeggen dat als je bewijzen toont uit verschillende voor jou kenmerkende situaties, je beter kunt laten zien dat je je hebt ontwikkeld in dit bekwaamheidsgebied.

### Bewijskracht

De bewijskracht van je materiaal versterk je door hier op te reflecteren (zie reflectieformulier). Het is van belang om:

- aan te geven wat je precies met dit materiaal wilt bewijzen (maak een vergelijking met de betreffende bekwaamheidseis).
- concrete situaties te beschrijven.
- te focussen op je eigen professioneel handelen en het effect daarvan op anderen.
- een verantwoording te geven: waarom heb je het juist zo gedaan? Van welke kennis en vaardigheden heb je daarbij gebruik gemaakt?
- verbanden te leggen met ervaringen van anderen en theorie.
- ervaringen, feedback en oordelen van anderen weer te geven (+ jouw reflectie daarop).
- meerdere oordelen te laten zien.
- ook je ontwikkeling te laten zien. Dat kan bijvoorbeeld door materiaal van een of twee jaar geleden te vergelijken met heel recent materiaal.

Jij bepaalt zelf welk bewijsmateriaal je opneemt. Je gaat zelf na wat je relevant vindt voor de bekwaamheidseisen waarop je beoordeeld gaat worden.

### **Voorbeelden van bewijzen**

- Aanbevelingsbrief van directie basisschool, of coach
- Lesplannen, lesvoorbereidingen
- Audiovisueel materiaal (max. 3 tot 5 minuten) zoals o.a. geselecteerde onderwijsfragmenten of een presentatie.
- Feedback van bijvoorbeeld een coach of betrokkene in het voortraject)
- Feedback van leerlingen, bijv. in de vorm van een leerling enquête
- Eigen ontworpen creatieve werkvormen
- Eigen ontworpen toetsen
- Getuigschriften
- Publicaties